

Burgemeester en Wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 030 - 286 10 00 Fax 030 - 286 12 24
www.utrecht.nl

Aan: de gemeenteraad

Behandeld door	Herman Baartman	Datum	23 juni 2011
Doorkiesnummer	030 - 286 4537	Ons kenmerk	11.055875
E-mail	h.baartman@utrecht.nl	Onderwerp	Bibliotheek/Artplex Smakkelaarsveld
Bijlage(n)	zie onderaan de brief		

Uw kenmerk	Verzonden	23 juni 2011
Uw brief van	Bij antwoord datum, ons kenmerk en onderwerp vermelden	

Geachte dames en heren,

Inleiding

Dinsdag 12 april 2011 is het ontwerp raadsvoorstel Bibliotheek/Artplex Smakkelaarsveld besproken in de gezamenlijke commissie Stad & Ruimte en Mens & Samenleving. U gaf aan een aangepast raadsvoorstel met helder geformuleerde beslispunten te willen ontvangen. Dat voorstel treft u hierbij aan (bijlage 1).

We constateren dat u in meerderheid instemt met ons voorstel het UCK niet toe te laten als toekomstige huurder bij de vastgoedontwikkeling op het Smakkelaarsveld. Wel waren er nog vragen over toekomstbestendig maken van de huisvesting van het UCK op het Domein.

We constateren ook dat er nog te beantwoorden vragen zijn over het programma van de nieuwe centrale bibliotheek, de businesscase van het Artplex en de contracteringstrategie voor het vastgoedproject.

In deze brief beantwoorden wij de gestelde vragen.

Betekenis van de Bibliotheek++

De stad Utrecht staat voor een breed aanbod van kennis en cultuur. Dat de stad daarin succesvol is, mag blijken uit de recente verkiezing van Utrecht als vitaalste stad van Nederland. Wij willen die positie in de komende periode versterken en uitbouwen. De gemeente heeft de ambitie in 2018 culturele hoofdstad van Europa te willen zijn; daarom willen we over een spraakmakend en in het oog springend centrum voor kennis en cultuur kunnen beschikken op het Smakkelaarsveld. In het Masterplan Stationsgebied (actualisatie december 2004) krijgt het Smakkelaarsveld nadrukkelijk een publieke functie toebedeeld als onderdeel van de Stadscorridor. Het moet een publiekstrekker worden en een prettige verblijfsfunctie bieden. De Bibliotheek++ gaat de aantrekkelijkheid van de stad vergroten. Samen met het Muziekpaleis en de Stadsschouwburg vormt het de cultuur-as van Utrecht. Het is de verbindende schakel tussen de oostkant en de westkant van de stad inclusief Leidsche Rijn. Met deze publieke voorziening krijgt het Smakkelaarsveld een nieuwe functie als veilige en levendige ontmoetingsplaats.

In dat nieuwe centrum voor woord, beeld en geluid met voorlopig als werktitel Bibliotheek++ gaan een nieuwe centrale bibliotheek en een Artplex ieder voor zich en vooral gezamenlijk een aanbod bieden, waarmee Utrecht zijn motto van stad van kennis en cultuur verder zal versterken. De synergie die in samenwerking tot stand gebracht wordt en die in het ruimtelijk programma tot uitdrukking komt, is daarvoor een belangrijke voorwaarde.

De nieuwe voorziening biedt zalen voor film, debat, bijeenkomsten en exposities, een ruim assortiment boeken, tijdschriften kranten, actuele media en beeldende kunst, moderne ruimtes en voorzieningen om te studeren, te lezen, te luisteren en te kijken en te ontmoeten en aantrekkelijke horeca. Het geheel is meer dan de som der delen. Het is een aantrekkelijke plaats, een "place to be", die uitnodigt en uitdaagt.

In de Bibliotheek++ wordt samenwerking gezocht met andere partijen (het Nederland Filmfestival, Utrechts Uitburo, Stichting Literaire Activiteiten Utrecht, Impakt, Holland Animation Filmfestival, Utrechts Medialab, Dutch Game Garden, UCK, en Utrechtse onderwijs- en kennisinstellingen) wat resulteert in een 7 x 16 uur geopende en bedrijvige cultuurhaven voor een brede publieksgroep.

Nieuwe Centrale Bibliotheek

Vanuit de commissies werden vragen gesteld over het programma van de nieuwe bibliotheek op het Smakkelaarsveld. Uw raad wil weten hoe het nieuwe en eigentijdse bibliotheekconcept er uit ziet. Samengevat willen wij in de nieuwe centrale bibliotheek vijf kernfuncties gestalte geven:

- Kennis en informatievoorziening
- Ontwikkeling en educatie
- Kunst en cultuur
- Lezen en literatuur
- Ontmoeting en debat.

De Bibliotheek++ gaat meer bezoekers – naar schatting een miljoen per jaar – aantrekken door op een passend niveau exposities, debat, culturele en maatschappelijke activiteiten, werk- en ontmoetingsruimte, kunstuitleen en cross mediale activiteiten te bieden.

Kunst en kunstuitleen vormen een verrijking van het dienstenpallet van bibliotheken. Het aanbod van beeldende kunst, de mogelijkheid die te lenen en de activiteiten er om heen vormen een goede aanvulling informatie, literatuur, muziek en film. Bibliotheek Utrecht kiest er voor om kunst en kunstuitleen op het Smakkelaarsveld een plaats te geven.

Bibliotheek++ is veel tegelijk, afhankelijk wat de bezoeker wil: huiskamer van de stad, podium, debatcentrum, tentoonstellingsruimte, uitgaansplek voor jonge stedelingen, een spannende plek voor kinderen, festivalplaats, verzamelplaats van de nieuwste trends enzovoort. De symbiose tussen gebouw en programmering en tussen de tastbare collecties en ontastbare kennis van de partnerinstellingen zorgen voor een nieuwe vorm van cultuurbeleving, die het publiek informeert, vermaakt, verbaast en verleidt.

In het bijgevoegde document van de Bibliotheek treft u een nadere onderbouwing aan (bijlage 2) met daarin benchmarkinformatie, die de omvang van de nieuwe bibliotheek in het perspectief van het aanbod in andere Nederlandse steden zet.

Het is bekend dat veel gemeenten – in deze tijd van bezuinigingen – ervoor kiezen om het aanbod te verminderen. Net als enkele andere grote gemeenten (Amsterdam, Almere, Maastricht), kiezen wij juist voor ambitie. Deze nieuwe bibliotheken trekken grote publiekstromen en voorzien in nieuwe behoeften. De nieuwe centrale bibliotheek op het Smakkelaarsveld heeft naar onze mening de ambitie en de omvang die onze stad nodig heeft.

Artplex

De vragen van de commissieleden spitsten zich toe op de vraag waarom juist 't Hoogt een plek in de nieuwe Bibliotheek++ gaat krijgen, op het risico dat de gemeente mogelijk loopt en op de begroting van het Artplex.

Al een flink aantal jaren worden er initiatieven genomen om de kwaliteit en kwantiteit van het Utrechtse bioscoopaanbod te vergroten. Meerdere keren is geconstateerd dat het aantal doeken en stoelen in Utrecht achterblijft bij de ontwikkelingen in de filmmarkt. Dat geldt voor de commerciële film en voor de economisch kwetsbare artistieke film.

Eind vorige eeuw heeft Filmtheater 't Hoogt te kennen gegeven behoefte te hebben aan een betere en grotere accommodatie. Om de realiteitswaarde van die wens te beoordelen heeft het college een adviescommissie ingesteld. In 2002 rapporteerde deze commissie over de meest gewenste ontwikkeling op het gebied van de presentatie van de artistieke film in Utrecht. In het rapport "Het Filmhuis voorbij" werd geadviseerd tot een forse uitbreiding van het aantal stoelen. Naar aanleiding van dit rapport, vroeg uw raad in 2009 een aanvullend onderzoek te doen. Dit onderzoek is door Chiaradia Creative Consultancy uitgevoerd: Artplex Utrecht, een noodzakelijke groei.

Op basis van de uitgevoerde analyses hebben wij geconcludeerd dat een sterke groei van het Artplex op Smakkelaarsveld tussen 180.000 en 220.000 bezoekers realistisch is. Een groei naar 250.000 bezoekers behoort tot de mogelijkheden. Er is namelijk sprake van een sterke groei van de filmtheatermarkt zowel qua bezoek als aanbod van product. Omdat Utrecht achterloopt op deze landelijke trend is aannemelijk dat bij uitbreiding van het aantal filmdoeken Utrecht kan profiteren van de groei.

Het filmaanbod in Utrecht verschaalt (Utrecht is gezakt van de derde plaats naar de zevende plaats) als het gaat om de markt van bioscoopbezoek in Nederland) terwijl Utrecht potentieel gezien de meest gunstige marktomstandigheden heeft. Utrecht is toe aan een flinke impuls en het is de ambitie van dit college om deze patstelling te doorbreken. Wolff bioscopen ontwikkelt een commercieel Megaplex op de kop van het Jaarbeursterrein. Recent hebben wij afspraken gemaakt met de CEO van de Jaarbeurs om deze ontwikkeling nu snel te starten.

Filmtheater 't Hoogt is ruim tien jaar bezig om tot een betere en modernere huisvesting te komen. In die zoektocht naar een nieuwe accommodatie heeft het College 17 juli 2007 besloten samenwerking tussen de bibliotheek en Artplex uit te laten werken om te komen tot een nieuw en eigentijds aanbod van woord, beeld en geluid. De beoogde synergie tussen de bibliotheek en het Artplex zien wij als belangwekkend. Daarom heeft het initiatief van het Artplex in een reeks van jaren op bestuurlijke steun kunnen rekenen. Het is goed daarbij te beseffen, dat de gemeente via subsidies gewenste activiteiten ondersteunt. Subsidie is geen vorm van opdrachtverlening. Daarom ook is subsidie vrijgesteld van BTW. De eenmalige 1 miljoen uit de Investeringsband Cultuur om de ontwikkeling mogelijk te maken maakt daar ook onderdeel van uit. De gemeente loopt daarin geen onnodige risico's. Het Artplex is als cultureel ondernemer op basis van een activiteitenplan verantwoordelijk voor' een sluitende exploitatie. De gemeente maakt met subsidie gewenste activiteiten mogelijk die op eigen kracht in de markt niet tot stand komen. Wanneer blijkt dat het activiteitenplan binnen het financiële kader onvoldoende wordt uitgevoerd dan zal subsidieverlening worden stopgezet. Er wordt niet méér subsidie verstrekt. In een dergelijk scenario kan een andere partij gezocht worden om de activiteiten met gelijke subsidiecondities in de Bibliotheek ++ te organiseren. En vergelijkbare situatie heeft zich voorgedaan bij de overname van het poppodium aan de Helling door Tivoli na het faillissement van de Vrije Vloer. De huisvesting in het Stationsgebied op zo'n courante plek blijft voor een culturele voorziening als deze een zeer aantrekkelijke optie.

Naast deze inhoudelijke argumenten wijzen wij nog op drie aspecten.

1. Er wordt met de Bibliotheek++ een huisvestingsprobleem opgelost voor zowel bibliotheek als 't Hoogt. Indien het Artplex niet gerealiseerd wordt blijft het huisvestingsprobleem voor 't Hoogt bestaan.
2. Er zijn in de loop van de jaren verwachtingen gewekt en afspraken gemaakt met 't Hoogt/Artplex

die bij niet nakomen zouden kunnen worden geduid als onbehoorlijk bestuur.

3. Indien niet het Artplex als preferente partner in de Bieb++ wordt toegelaten, maar er via een aanbesteding een andere culturele samenwerkingspartner wordt gezocht, vervallen de gemaakte samenwerkingsafspraken tussen Artplex en bibliotheek. Daarmee komt de geïntegreerde huisvesting in het gedrang en verdwijnt de – ook door uw raad – zo vurig bepleite synergie."

In reactie op uw vragen over de investeringsbegroting van het Artplex is onderzocht of er optimalisaties zijn te realiseren. Door een soberder raming is de investeringsbegroting bijgesteld van € 2.8 miljoen naar € 2.07 miljoen. Wij zijn van oordeel, dat deze versoering geen afbreuk doet aan het gewenste kwaliteitsniveau van het Artplex. Het Artplex heeft op ons verzoek ook een minimumvariant voor de exploitatiebegroting opgesteld, uitgaande van 150.000 bezoekers. Dit exploitatiemodel blijkt kostendekkend uitgaande van volledige automatisering; alleen het inregelen van de weekprogrammering is nog mensenwerk, al het andere (starten films, kaartverkoop en kaartcontrole) gaat via de computer. Op basis van deze bijgestelde begrotingsmodellen oordeelt het college, dat de exploitatie in voldoende mate gewaarborgd is.

Met betrekking tot de horeca is de vraag gesteld of die afzonderlijk is aan te besteden, met het oog op de revenuen voor de bibliotheek.

Wij streven nadrukkelijk naar een gezamenlijk aanbesteden van de horeca in de bibliotheek++. De directeuren bibliotheek en Artplex doen thans onderzoek naar het (extra) horecapotentieel op deze locatie. De wijze, waarop de Openbare bibliotheek in Amsterdam de horeca heeft gecontracteerd is daarbij inspirerend voorbeeld. Wij hebben directeur Bibliotheek al eerder opdracht gegeven voor de uitwerking van de samenwerkingsorganisatie en het gereed maken van de organisatie voordat de nieuwbouw betrokken zal worden. Ook 't Hoogt is verzocht de organisatie aan te passen aan de nieuwe situatie in de Bibliotheek++. We zullen u daarover in de komende jaren regelmatig rapporteren.

Contracteringstrategie

Enkele vragen hadden betrekking op de wijze, waarop wij het gebouw denken te laten realiseren. Er is gesproken over het contracteren van een marktpartij, die het gebouw voor eigen rekening en risico ontwikkelt en realiseert.

Momenteel staat ons de volgende werkwijze voor ogen. Met de voorliggende raadsvoordracht nemen we een definitief besluit over het te realiseren vastgoedprogramma op het Smakkelaarsveld. Op basis van dat definitieve programma kunnen we Rapp+Rapp het Voorlopig Ontwerp laten afronden. Met dat voorlopig ontwerp, een definitieve bouwplanning en –fasering en een nog op te stellen aanbestedingsdocument gaan we vervolgens via een aanbesteding een ontwikkelaars/aannemer zoeken, die bereid is het risico te dragen voor de doorontwikkeling en realisatie van de bibliotheek en het Artplex, de woningen en de parkeerplaatsen. Aan die partij wordt de grond verkocht. Ook de architect gaat hier over in die zin, dat de ontwikkelaar/aannemer opdrachtgever wordt voor het uitwerken van het ontwerp. Een gemeentelijk krediet hoeft niet beschikbaar te zijn om deze aanbesteding te kunnen starten, er zijn geen gemeentelijke investeringsmiddelen gemoeid met deze opdracht anders dan de dekking van de huur van de bibliotheek en de subsidie aan Artplex. In deze contractering gaan ook de toekomstige gebruikers via een huurcontract mee naar de ontwikkelaar/aannemer. De ontwikkelaar verkoopt de woningen en de parkeerplaatsen. De gemeente koopt na oplevering de publieke ruimten aan. Het aankoopkrediet wordt rendabel gedekt uit het MPV, waarin de Bibliotheek++ al is opgenomen.

We zullen uw raad rond 1 november 2011 een voorstel doen over de precieze contracteringstrategie. Daarbij zal ook de definitieve planning en fasering en het voorlopig ontwerp bekend zijn. Na besluitvorming zal de feitelijke aanbesteding worden voorbereid.

Pagina 5/5

Datum 23 juni 2011

Kenmerk 11.055875

UCK

Zoals wij al hebben bericht, wordt momenteel in nauwe samenwerking met het UCK bekeken, welke maatregelen nodig zijn om de huisvesting up to date te maken. Onderzocht wordt de totale huisvestingsbehoefte van het UCK, zowel op het Domplein als elders in de stad. Daarbij wordt ook bekeken in welke mate te nemen maatregelen uit het onderhoudsbudget van het MPV zijn te dekken dan wel dat er een huurverhoging nodig is. Voor de zomer berichten wij u over de voortgang hierin.

Wij hopen u hiermee voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd zodat u een besluit kunt nemen over het bijgevoegde en aangepaste raadsvoorstel.

Hoogachtend

Burgemeester en Wethouders

De secretaris

De burgemeester

bijlagen:

1. ontwerp raadsvoorstel
2. toelichting op programma van eisen Bibliotheek
3. toelichting Artplex
4. toelichting plan B
5. exploitatiebegroting plan B